

Time: 2 ½ hours

Marks: 75

Note: 1) All Questions are compulsory.
2) Figure to the right indicates full marks.

1. A Choose the correct alternatives (any eight) (08)

- (i) Liberalisation is based on _____ ideas.
(Capitalist, Socialist, Communist)
- (ii) Economic liberalisation was adopted by Prime Minister _____.
(Mr. Manmohan Singh, Mr. Rajiv Gandhi, Mr. Narasimha Rao)
- (iii) Article _____ of the Constitution abolished the practice of untouchability.
(15, 16, 17)
- (iv) The objective of Right to Freedom of Religion is to sustain the principle of _____.
(Communalism, Regionalism, Secularism)
- (v) _____ factor is formed of all living organism.
(Biotic, Abiotic, Robotic)
- (vi) _____ directly feed on producers.
(Herbivores, Omnivores, Carnivores)
- (vii) _____ arises when goal directed behaviour is blocked or thwarted.
(Frustration, Stress, Conflict)
- (viii) Eustress is also known as _____.
(Positive, Negative, Neutral)
- (ix) _____ means forming close associations with trusted friends and co-workers.
(Networking, Relaxation, Social support)
- (x) Win-Win is the outcome of _____ strategy.
(Collaborating, Compromising, Smoothing)

1. B State whether the statement is True or False (07)

- (i) The process of moving for a period of time in response of labour or climate conditions is called asseasonal migration.
- (ii) In India, the concept of privatisation gained importance in the post reform period since 1991.

Q. P. Code: 33877

- (iii) Magna Carta was signed in 1215.
- (iv) Article 14 of Indian Constitution provides for Equality before Law.
- (v) Overuse of the renewable resources for short gain may shorten a country's long term economic future.
- (vi) Degradation occurs when earth's natural resources are depleted.
- (vii) Stress aggravates diabetes.
- (viii) Intergroup conflict occurs within an individual.
- (ix) Addressors do not possess risk taking attitude.
- (x) Concealers don't believe in taking risks.

2. What is liberalisation? What are the benefits and limitations of liberalisation? (15)

OR

Explain the concept of globalisation? Examine the impact of globalisation on employment.

3. Define Human Rights. What are the characteristics of human rights? (15)

OR

Briefly explain Fundamental Rights as enshrined in Indian Constitution.

4. What is environmental degradation? What are its causes? (15)

OR

Discuss the importance of ethics in an individual's development.

5. Explain various strategies for coping with conflict. (15)

OR

Write short note on (any three):

- (a) Causes of migration
- (b) Magna Carta
- (c) Need for sustainable development
- (d) Causes of stress
- (e) Types of individual conflicts

वेळ: २ तास ३० मी

गुण: ७५

- सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत,
- २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- ३) आवश्यकता वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

१.अ)योग्य पर्याय निवडा.(कोणतेही आठ)

०८

१. उदारीकरण.....कल्पनेवर आधारित आहे.
(भांडवलशाही,समाजवादी,साम्यवादी)
२. आर्थिक उदारीकरण पंतप्रधान.....यांनी स्वीकारले होते.
(श्री.मनमोहन सिंग,श्री.राजीव गांधी,श्री.नरसिंहराव)
३. राज्यघटनेच्या कलमने अस्पृश्यतेची प्रथा नष्ट झाली.
(१५,१६,१७)
४. धार्मिक स्वातंत्र्याच्या हक्काचा उद्देशतत्वाला आधार देणे आहे.
(जातीयवाद,प्रांतवाद,धर्मनिरपेक्षता)
५.घटक हे सर्व जीवित जीवांचे प्रकार आहे.
(जैविक,अजैविक,रोबोटिक)
६.हे उत्पादकांकडून थेट अन्न मिळवतात.
(शाकभक्षक,सर्वभक्षक,मांसभक्षक)
७. जेव्हा उद्देश आदेश वर्तणूक हि अवरोधित किंवा विफल होते तेव्हानिर्माण होते.
(विफलता,ताण,संघर्ष)
८. लाभदायक तणावताण म्हणून सुद्धा ओळखला जातो.
(सकारात्मक,नकारात्मक,तटस्थ)
९. विश्वासू मित्र आणि सहकाऱ्यांसोबत मिळून जवळीक साधणारी संघटना स्थापना करणे म्हणजे.....होय.
(नेटवर्किंग,विरंगुळा,सामाजिक आधार)
१०. जिंकणे-जिंकणे हाया धोरणाचा परिणाम आहे.
(सहयोग,तडजोड,सुरळीतपणा)

१.ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर आहेत ते सांगा.(कोणतेही सात)

०७

१. काम किंवा हवामान परिस्थितीमुळे काही काळाकरिता दुसऱ्या ठिकाणी स्थलांतरित होणे म्हणजे हंगामी स्थलांतर असे म्हणतात.

Q. P. Code: 33877

२. भारतात खाजगीकरणाच्या संकल्पनेचा महत्वाचा फायदा हा १९९१ पासून सुधारणेनंतरच्या काळात झाला.
३. मैगना कार्टा १२१५ मध्ये आला.
४. भारतीय राज्यघटनेचे कलम १४ कायद्यापुढे समानता देते.
५. पुनर्वापरयोग्य संसाधनाचा अल्प फायद्यासाठी अतिरेकी वापर हा देशाचे दीर्घकालीन आर्थिक आयुष्य कमी करू शकते.
६. जेव्हा पृथ्वीवरील नैसर्गिक संसाधनांचा क्षय होतो तेव्हा पर्यावरणाचा ऋास घडून येतो.
७. तणावामुळे मधुमेह तीव्र होते.
८. आंतर-गट संघर्ष एखाद्या विशिष्ठ व्यक्तीत घडून येतो.
९. संबोधनकार जोखीम घेण्याची प्रवृत्ती स्वीकारत नाही.
१०. गुपित ठेवणार्याचा जोखीम पत्करण्यावर विश्वास नसतो.

२. उदारीकरण म्हणजे काय? उदारीकरणाचे फायदे आणि मर्यादा काय आहेत? १५

किंवा

जागतिकीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा. जागतिकीकरणाचा रोजगारावरील परिणाम तपासा.

३. मानवी हक्कांची व्याख्या द्या. मानवी हक्कांची वैशिष्ट्ये काय आहेत? १५

किंवा

भारतीय राज्यघटनेत समाविष्ट असलेले मुलभूत हक्क थोडक्यात स्पष्ट करा.

४. पर्यावरणाची अवनती म्हणजे काय? त्याची कारणे काय आहेत? १५

किंवा

वैयक्तिक विकासातील नितीतत्वांच्या महत्वावर चर्चा करा.

५. संघर्षाला तोंड देण्यासाठी विविध धोरणे स्पष्ट करा. १५

किंवा

टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

अ. स्थलांतराची कारणे

ब. मैगना कार्टा

क. शाश्वत विकासाची गरज

ड. तणावाची कारणे

इ. वैयक्तिक संघर्षाची कारणे